

Labklājības ministrija

Atbalsts bērniem ārpusģimenes aprūpē un pēc tās

Ilze Kurme

Labklājības ministrijas

Bērnu un ģimenes politikas departamenta direktore

Latvijas Pašvaldību izpilddirektoru asociācija 6.10.2023 Aglona

Labklājības ministrija

Situācijas apraksts

- Statistikas dati rāda, ka bērniem pēc ārpusģimenes aprūpes ir ievērojami augstāki atkarību, vardarbības un likumpārkāpumu riski;
- Šiem bērniem ir zemāks pašnovērtējums, motivācija un praktiskās dzīves prasmes kā bioloģiskajās ģimenēs dzīvojošajiem bērniem;
- No fokusgrupu rezultātiem ar bērniem redzam, ka 18 gadu sliekšņa sasniegšana nāk ar bažām ne prieku pašu bērnu vērtējumā;
- Nozīmīgākās pašu bērnu minētās bažas ir par finansiālo situāciju, mājokli, izglītības turpināšanu un praktisko sadarbību ar dažādām institūcijām, kā arī emocionālo izolētību un problēmām iekļauties sabiedrībā (kauns, vainas un neveiksmes sajūta).

Labklājības ministrija

Situācijas apraksts

- Daļa ārpusģimenes aprūpē esošu bērnu vecāki ir ar līdzīgu pieredzi, kas nozīmē, ka neesam spējuši sniegt viņiem tādu atbalstu, lai šo ciklu pārtrauktu;
- Fokusgrupu dati rāda, ka aptuveni trešdaļa šobrīd 16 gadus sasniegušo ārpusģimenes aprūpē esošo jauniešu nopietni apsver iespēju aizbraukt, jo nesaskata iespējas savu dzīvi veidot Latvijā;
- Cilvēkresursu trūkums ar katru gadu palielinās, savukārt attieksme pret migrāciju un darbaspēka piesaisti no ārvalstīm sabiedrībai ir ļoti sensitīvs jautājums;
- Ir brīdis kad pie lejupslīdošas cilvēku un bērnu skaita dinamikas ir jāiegulda, lai šo bērnu izvēle nebūtu pamest Latviju

Labklājības ministrija

Situācijas apraksts

- Primārā atbildība par bērniem bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem ir pašvaldībām, bet tā neietver tikai normatīvajos aktos paredzēto pabalstu izmaksu un dzīvojamās platības jautājumu risināšanu;
- Papildus tam pašvaldībām šobrīd ir pienākums izvērtēt minētās personas vajadzības un resursus un tai pirms un pēc patstāvīgas dzīves uzsākšanas sniegt nepieciešamos atbalsta pasākumus;
- Ļoti nozīmīga sadaļa ir pašvaldību institūciju (bāriņtiesu, sociālo dienestu, sociālo lietu/jautājumu komisiju/komiteju, dzīvokļu/mājokļu komisiju/komiteju u.c.) aktīva iesaiste un sadarbība atbalsta sniegšanā un uzraudzībā, lai bērns savlaicīgi un vajadzībām atbilstoši saņemtu visas viņam pienākošās garantijas.

Labklājības ministrija

UN KO TAD DARĪS VALSTS?

Atbalsts PĒC ārpusģimenes aprūpes **no 01.01.2014** bērnam pēc pilngadības sasniegšanas vai pēc adopcijas atcelšanas līdz 21 gada vecuma sasniegšanai vai, ja mācās vispārējās izglītības vai profesionālās izglītības iestādē, vai studē augstākajā izglītības iestādē, tostarp, koledžā, — līdz 24 gadu vecuma sasniegšanai (*care leavers, aftercare*):

- **Mērķdotācija** pašvaldībai šādiem mērķiem:

- mentora pakalpojums;
- finansiāls atbalsts jauniešiem (papildus jau esošām sociālām garantijām - 100 EUR/ mēn);
- iespēja apmeklēt atbalsta grupas prasmju un iemaņu apguvei patstāvīgas dzīves uzsākšanai;
 - turpmāku uzturēšanos pie tā paša aprūpētāja, ja aizbildnis, audžuģimene vai specializētā audžuģimene tam ir piekritusi, vai cita ārpusģimenes aprūpes pakalpojumu sniedzēja – īres maksas daļa par mājokli un iespēja iepriekšējam aprūpētājam kļūt par mentoru;

Labklājības ministrija

Kā to plānots organizēt?

- Jau šobrīd - Pašvaldību sociālajiem dienestiem ir pienākums izvērtēt bez vecāku gādības palikušo bērnu vajadzības un resursus, pēc pilngadības sasniegšanas, un arī 2 gadus pēc patstāvīgas dzīves uzsākšanas sniegt nepieciešamos atbalsta pasākumus.
- Lai iespējami ātrāk konstatētu bērnu nākotnes vajadzības un izmantojot viņu resursus, savlaicīgāk rīkotos, turpmāk pašvaldības sociālajam dienestam sadarbībā ar ārpusģimenes atbalsta centriem vai aprūpes institūcijām **bērnu izvērtēšu jāuzsāk jau bērnam sasniedzot 16 gadu vecumu** (SPSPL 12.panta sestās daļas nosacījumi).
- Tas ļauj savlaicīgām plānot nepieciešamību pēc dzīvojamā fonda (veiksim grozījumus, ka rindā uz dzīvojamo platību var stāties jau 16 gadu vecumā), kā arī savlaicīgi strādāt ar bērna resursiem un vajadzībām.

Sociālo garantiju apmēru izmaiņas

	Uzsākot patstāvīgu dzīvi 40% un 60% no minimālo ienākumu mediānas	Pabalstu ikmēneša izdevumiem 20% un 30% no minimālo ienākumu mediānas	Vienreizēju pabalstu sadz. priekšmetu un mīkstā inv. iegādei no minimālo ienākumu mediānas ar koeficientu 1,7
Līdz 2023.g. 30.jūnijam	218,00 EUR un 327 EUR (ar invaliditāti)	109 EUR un 163 EUR (ar invaliditāti)	850 EUR
No 01.07.2023	251 EUR un 376 EUR (ar invaliditāti)	125 EUR un 188 EUR (ar invaliditāti)	1065 EUR
2024	274 EUR un 411 EUR (ar invaliditāti)	137 EUR un 206 EUR (ar invaliditāti)	1166 EUR
2025	303 EUR un 454 EUR (ar invaliditāti)	151 EUR un 227 EUR (ar invaliditāti)	1286 EUR

Labklājības ministrija

Sociālo garantiju pārskatīšana (savietojamība ar Minimālo ienākumu līmeni)

- Ikmēneša izdevumiem un uzsākot patstāvīgu dzīvi procentuāli no Centrālās statistikas pārvaldes publicētās aktuālās minimālo ienākumu mediānas uz vienu ekvivalento patērētāju mēnesī.
- Līdz kārtējā gada 1. februārim CSP tīmekļvietnē publicē aktuālo ienākumu mediānu, un tā tiek ņemta par pamatu, nosakot minimālo ienākumu sliekšņa apmēru nākamajam gadam.
- Minimālo ienākumu sliekšņus pārskata vienlaikus katru gadu 1. janvārī, ņemot vērā aktuālo ienākumu mediānu. Ja pārskata gadā aktuālā ienākumu mediāna nemainās vai samazinās, minimālo ienākumu sliekšņi paliek iepriekš noteiktajā apmērā.

Labklājības ministrija

Aicinājums pašvaldībām (labā prakse no pašvaldībām)

1. Izvērtēt iespēju nodrošināt bērniem bāreņiem dzīvokli tajā pašvaldībā, kur viņi faktiski dzīvo vai atrodas ārpusģimenes aprūpē;
2. Izvērtēt iespēju noteikt bērniem bāreņiem labvēlīgākus nosacījumus un izmaksāt mājokļa pabalstu arī gadījumos, ja bērniem bāreņiem ir piešķirts pašvaldības dzīvoklis vai viņš ir uzņemts rindā dzīvokļa saņemšanai;
3. Ievērot MK noteikumu Nr. 857* 6. punktu, kurš nosaka, ka pašvaldība, kuras bāriņtiesa pieņēmusi lēmumu par bērna ārpusģimenes aprūpi, sedz ar bērna izglītošanu un uzturēšanos izglītības iestādē saistītos izdevumus.

* Noteikumi par sociālajām garantijām bārenim un bez vecāku gādības palikušajam bērnam, kurš ir ārpusģimenes aprūpē, kā arī pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās

*Sabiedrības patiesais raksturs atklājas tajā, kā tā
izturas pret saviem bērniem (N.Mandela)*

**Par bērnu iespējām īstenot savu potenciālu un
dzīvot laimīgu dzīvi!**

ilze.kurme@lm.gov.lv

25447911